

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Radana Malíka a soudců JUDr. Barbary Pořízkové a JUDr. Pavla Molka v právní věci žalobce: nezl. O. K., zast. zákonným zástupcem Ing. P. B., zast. Mgr. Radkem Látem, advokátem se sídlem Smilova 547, Pardubice, proti žalovaným: 1) Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, se sídlem Karmelitská 529/5, Praha 1, a 2) Česká školní inspekce, se sídlem Fráni Šrámka 2319/37, Praha 5, o žalobě na ochranu před nezákonným zásahem, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 6. 2. 2024, č. j. 11 A 13/2024-7,

t a k t o :

Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 6. 2. 2024, č. j. 11 A 13/2024-7, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení věci

[1] Žalobci byla dne 18. 10. 2022 udělena důtka ředitele Základní školy a Mateřské školy Dr. Edvarda Beneše, se sídlem náměstí Jiřího Berana 500, Praha 9, za spáchání dvou kázeňských provinění, a sice narušení práva na ochranu osobnosti jednoho z učitelů tím, že si vzal bez jeho souhlasu na hodinu tělesné výchovy tímto učitelem vyučovanou tričko s jeho fotografií, která byla stažena z volně přístupných internetových stránek školy, a dále porušení školního řádu základní školy spočívajícím v propagaci rasismu, xenofobie a fašismu, třídní nenávisti a jiné antihumánní ideologie, čehož se měl dopustit tím, že při hodině fyziky naprogramoval na výukovém robotovi trajektorii jeho pohybu připomínající hákový kříž.

[2] Zákonní zástupci žalobce již při jednání před Výchovnou komisí základní školy namítali, že členka této komise Mgr. L. vyslechla žalobce bez jejich přítomnosti, a tedy bez možnosti náležité obrany žalobce a zajištění „fair procesu“. Zároveň vznesli rodiče žalobce na základní školu dotaz, na základě jakých konkrétních a objektivních důkazů byla prokázána jeho vina, na což jim nebylo nijak odpovězeno.

[3] Otec žalobce se proto dne 21. 10. 2022 obrátil na žalovanou Českou školní inspekci (dále jen „žalovaná“) se stížností na postup základní školy podle § 174 odst. 6 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „školský zákon“). Namítal, že nový školní řád nebyl platný, základní škola porušila práva žalobce, když na něj měla jedna z pedagogických pracovníků „*křičet a tlačit k přiznání viny*“, a že výchovná komise pochybila při projednávání kázeňských provinění. Žalovaná provedla dne 31. 10. 2022 v základní škole šetření a vyslechla třídního učitele žalobce, speciální pedagožku, zástupkyni ředitele a ředitele školy. Následně zaslala otci žalobce výsledky šetření stížnosti ze dne 11. 11. 2022, sp. zn. ČŠIK-611/22-K, a uvedla, že všechny tři body stížnosti hodnotí jako nedůvodné. Poté zaslala žalovaná změnu výsledků šetření stížnosti ze dne 19. 12. 2022, sp. zn. ČŠIK-747/22-K, ve které shledala důvodnou námitku neplatnosti nového školního řádu, se kterým základní škola pracovala jako s platným, ačkoliv jej neschválila školská rada podle § 168 odst. 3 školského zákona. Námitku porušení práv žalobce pak shledala neprokazatelnou, jelikož dotčení zaměstnanci školy vyloučili jakýkoliv nátlak na něj.

[4] Dne 23. 11. 2022 a dne 7. 12. 2022 se otec žalobce opět obrátil na žalovanou, jelikož nesouhlasil s výsledky jejího šetření ze dne 11. 11. 2022. Žalovaná na tato podání reagovala přípisem ze dne 19. 12. 2022, sp. zn. ČŠIK-746/22-K, kterým znovu otci žalobce zopakovala, že jeho stížnost byla v otázce neplatnosti nového školního řádu důvodná, avšak původní školní řád obsahoval totožné ustanovení věcně dopadající na projednávaný případ – vytýkaná kázeňská provinění. Shodně s předchozím výsledkem šetření ze dne 11. 11. 2022 uvedla, že v postupu výchovné komise nebyly shledány nedostatky. V souladu se změnou výsledků šetření pak ke třetí námitce znovu shrnula, že tvrzené pochybení není prokazatelné.

[5] Otec žalobce se dne 22. 12. 2022 opětovně obrátil na žalovanou a požadoval doplnit či přehodnotit výsledky jejího šetření. Žalovaná sdělením ze dne 13. 1. 2023, sp. zn. ČŠIK-282/23-G21, sdělila otci žalobce, že se plně odkazuje na dřívější vyrozumění o výsledcích šetření. Výslovně uvedla, že školní řád nemá omezenou platnost na jeden školní rok, ale je platný a účinný až do jeho zrušení a nahrazení novým. Závěrem sdělila, že není oprávněna měnit rozhodnutí školy, či dávat k této změně závazné pokyny. Udělené výchovné opatření má navíc oporu ve školním řádu a otázka jeho přísnosti je plně v kompetenci základní školy.

[6] Dne 6. 11. 2023 se žalobcův otec prostřednictvím právního zástupce obrátil též na žalované Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen „žalovaný“), a sice s výzvou k odstranění nečinnosti žalované. Uvedl, že se u ní domáhal odstranění protiprávního stavu – neoprávněně udělené ředitelské důtky, a provedení kontroly postupu základní školy. Ke dni podání výzvy však od žalované neobdržel zprávu nebo návrh, jakým způsobem bude protiprávní stav vyřešen. Žalovaná se tedy s obsahem stížnosti kvalifikovaně nevypořádala a tvrzený protiprávní stav neodstranila. Její postup je tak vadný a nesprávný.

[7] Žalovaný žádostí o součinnost ze dne 15. 4. 2024, č. j. MSMT-2664/2024-4, požádal žalovanou o sdělení, zda ve věci stížnosti žalobcova otce prováděla šetření, či jiné úkony a s jakým výsledkem. Žalovaná reagovala na žádost vyjádřením ze dne 18. 4. 2024, č. j. ČSIG-2824/24-G21, ve kterém shrnula výše uvedené skutečnosti (odst. [3] tohoto rozsudku). Žalovaný proto zaslal právnímu zástupci sdělení ze dne 19. 4. 2024,

pokračování

č. j. MSMT-6432/2024-2, ve kterém shrnul závěry žalované a informoval jej, že neshledal nečinnost žalované. Dle sdělení není ani žalovaný oprávněn posuzovat důvodnost udělení ředitelské důtky.

[8] Žalobce se proti udělení ředitelské důtky a postupu žalovaných bránil žalobou na ochranu před nezákonným zásahem a požadoval, aby městský soud určil, že: „*Žalovaní jsou povinni odstranit protiprávní stav, spočívající v udělení ředitelské důtky žalobci dne 18. 10. 2022 ze strany Základní školy a Mateřské školy Dr. Edvarda Beneše bez jakýchkoliv konkrétních důkazů a zjištění, včetně výmazu ředitelské důtky z osobního spisu žalobce.*“ Městský soud žalobu odmítl (výrok I.), současně určil, že žádný z účastníků řízení nemá právo na náhradu nákladů řízení (výrok II.).

[9] V napadeném usnesení vymezil pojmově zásah podle § 82 zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“), a výchovná a kázeňská opatření podle školského zákona. Odkázal na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 6. 8. 2019, č. j. 8 As 80/2019-30, č. 3921/2019 Sb. NSS, dle kterého nemají kázeňská opatření, jež nejsou stanovena školským zákonem, pro žáka právní důsledky. V důsledku absence dopadů těchto kázeňských opatření do právní sféry není dotčeno poskytování vzdělávání či školských služeb danému žákovi. Shledal, že nebylo zasazeno do veřejného subjektivního práva na vzdělání, ani do jiného takového práva žalobce, a proto žalobu podle § 46 odst. 1 písm. a) s. ř. s. odmítl. Závěrem městský soud dodal, že projednatelnost žaloby nezakládá ani argumentace nevyřízením stížnosti žalovanou, stížnost je pouhým podnětem a ze školského zákona neplyne právní nárok na provedení jakýchkoliv úkonů na jejím základě.

II. Obsah kasační stížnosti a vyjádření žalovaných

[10] Žalobce (dále jen „stěžovatel“) napadá výše označené usnesení městského soudu kasační stížností z důvodu podle § 103 odst. 1 písm. e) s. ř. s. Navrhl usnesení zrušit a věc vrátit městskému soudu k dalšímu řízení.

[11] Stěžovatel považuje závěr městského soudu o odmítnutí žaloby za nesprávný. Neoprávněně udělená ředitelská důtka má pro stěžovatele poměrně zásadní negativní následky, zejména mu v důsledku jejího udělení nemusí být dle „*školních pravidel*“ umožněna účast na odborných exkurzích, které jsou součástí výuky. Zároveň nemusí být stěžovateli umožněno „*plnohodnotné vzdělávání jako jiným žákům, kterým nebyla udělena důtka ředitele*“.

[12] Nesouhlasí ani s tvrzením městského soudu, že udělením důtky a zaznamenáním ve školní matrice má celý proces skončit a v budoucnu již z této skutečnosti nelze vyvozovat žádné právní důsledky. Neoprávněně udělená ředitelská důtka je i nadále v osobním spise stěžovatele zaznamenána, ačkoliv měla být po ukončení školního roku 2023/2024 vymazána, což je v rozporu se „*školními pravidly*“. Neoprávněný záznam ve školní matrice může být překážkou pro přijetí stěžovatele na střední školu, jelikož se střední škola může rozhodnout přijmout pouze uchazeče, kteří nemohou v budoucnu potenciálně působit problémy, tj. žáky bez zaznamenaných kázeňských opatření.

[13] Stěžovatel uvádí, že nenapadá primárně udělení ředitelské důtky, nýbrž postup základní školy jemu předcházející. Zákonní zástupci stěžovatele se nemohli k jeho obvinění

a k důkazům, které měly obvinění prokazovat, vyjádřit. Rozhodnutí o udělení ředitelské důtky je založeno pouze na dodatečně „vyrobeném“ a podvrhnutém důkazu ze strany pedagogické pracovnice Mgr. S.

[14] Základní škola byla povinna respektovat zásadu zákazu libovůle a princip rovnosti, čemuž odpovídá veřejné subjektivní právo stěžovatele na to, aby i udělení ředitelské důtky tyto zásady respektovalo. K tomu však v nynější věci nedošlo, a proto bylo zasaženo do práva stěžovatele na „fair“ vedený proces včetně práva vyjádřit se k podkladům rozhodnutí. Důsledkem porušení těchto zásad je nezákonně udělená důtka ředitele školy. Nepravdivé označení stěžovatele za osobu propagující fašismus zkomplikovalo jeho komunikaci s ostatními spolužáky.

[15] Žalovaná ve vyjádření navrhla zamítnutí kasační stížnosti. Uvedla, že její kompetence stanovuje § 174 školského zákona, přičemž podle tohoto ustanovení není oprávněna zrušit udělení ředitelské důtky ani uložit její výmaz ze školní matriky. Současně z právních předpisů nevyplývá, že by měl být údaj o uložení výchovných opatření ze školní matriky po jednom roce vymazán. V rámci svého šetření shledala, že základní škola postupovala v souladu se školským zákonem a že byly splněny předpoklady pro udělení kázeňského opatření. Česká vzdělávací soustava se vyznačuje vysokou mírou autonomie a žalovaná není oprávněna do udělení ředitelské důtky zasahovat, je-li udělena v mezích zákona. Žalovaná uzavřela, že důtka ředitele školy není způsobilá zasáhnout do práva na vzdělání, ani neúčast stěžovatele na dobrovolných školních aktivitách nenarušuje toto jeho právo. Stejně tak není způsobilá ovlivnit rozhodnutí o přijetí ke střednímu vzdělávání, jelikož se nejedná o žádné z kritérií vymezených § 60i školského zákona.

[16] Žalovaný ve vyjádření ke kasační stížnosti uvedl, že tato není důvodná. Zprvé, žalovaný vůbec nesvědčí pasivní žalobní legitimace, jelikož stěžovateli neudělili ředitelskou důtku a rovněž nerozhodovali o žádném oprávněm prostředku proti ní. Vůbec se tedy nedopustili žádného zásahu. Dle jeho názoru měla být žalovanou spíše základní škola, která stěžovateli důtku udělila. Ani v takovém případě by dle žalovaného nebyla žaloba ani kasační stížnost důvodná, jelikož se nejednalo o nezákonný zásah. Proto se žalovaný ztotožnil s městským soudem, že nejsou dány podmínky řízení, jelikož nedošlo k zásahu do veřejných subjektivních práv stěžovatele. Jestliže samotné udělení ředitelské důtky není zásahem do veřejných subjektivních práv, tím spíše nemůže být zásahem postup školy před jejím udělením. Postup před jejím udělením navíc nelze srovnávat s požadavky v trestním řízení. Žalovanému nepřísluší hodnotit důvody udělení ředitelské důtky, takové posouzení je pouze na základní škole. Shodně jako žalovaná uvedl, že účast na exkurzích není obligatorní součástí vzdělávání, stěžovatel ani netvrdí, že by mu v důsledku udělení důtky bylo skutečně v účasti na nich bráněno, jedná se tedy o hypotetické úvahy. Stejně tak jsou hypotetické úvahy ohledně vlivu ředitelské důtky na přijetí stěžovatele na střední školu.

III. Právní hodnocení Nejvyššího správního soudu

[17] Nejvyšší správní soud posoudil formální náležitosti kasační stížnosti a shledal, že byla podána včas, osobou k tomu oprávněnou, směřuje proti rozhodnutí, proti němuž je podání kasační stížnosti přípustné, z důvodů, které zákon připouští, a stěžovatel je zastoupen advokátem (§ 102 a násl. s. ř. s.). Poté přistoupil k přezkumu usnesení městského soudu

pokračování

v rozsahu kasační stížnosti a v rámci uplatněných důvodů. Ověřil také, zda netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.).

[18] Nejvyšší správní soud shledal, že kasační stížnost je důvodná, byť z jiných než stěžovatelem předestřených důvodů. Napadené usnesení totiž trpí vadou nepřezkoumatelnosti (§ 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s.). K této vadě přitom Nejvyšší správní soud v souladu s § 109 odst. 4 s. ř. s. přihlíží z úřední povinnosti i bez námítky stěžovatele.

[19] Nejvyšší správní soud z obsahu správní žaloby ověřil následující. Z její části III. a z petitu jednoznačně vyplývá, že stěžovatel brojí proti postupu žalovaných. Po nich požadoval, aby odstranili protiprávní stav spočívající v udělení ředitelské důtky a v jejím evidování v osobním spise stěžovatele. V částech I. a II. žaloby pouze popsal skutečnosti předcházející udělení ředitelské důtky, mimo jiné jednání před výchovnou komisí a následný postup zákonných zástupců stěžovatele po jejím udělení. Uvádí-li nyní stěžovatel v kasační stížnosti, že primárně brojí proti postupu základní školy před udělením ředitelské důtky, jeho tvrzení neodpovídá obsahu žaloby ani jejímu petitu. Kasační soud pak nepřisvědčil ani žalovanému, že jemu a žalované nesvědčí pasivní legitimace. Z výše uvedeného je totiž nepochybné, že žalovanými jsou právě správní orgány uvedené v záhlaví tohoto rozsudku, jelikož to byli právě žalovaní, jejichž jednání dle tvrzení stěžovatele nezákonně zasáhlo do jeho veřejných subjektivních práv.

[20] Městský soud napadeným usnesením zásahovou žalobu odmítl s odůvodněním, že není dána pravomoc soudů ve správním soudnictví projednávanou věc rozhodnout, jelikož důtka ředitele školy nezasahuje do veřejných subjektivních práv stěžovatele, zejména do jeho práva na vzdělání. Jak již výše kasační soud uvedl, stěžovatel však brojil výslovně proti postupu žalovaných, kteří dle jeho názoru neodstranili protiprávní stav spočívající v udělení ředitelské důtky, nikoliv proti důtce jako takové. Dle názoru kasačního soudu se odůvodnění napadeného usnesení o odmítnutí zásahové žaloby míjí s návrhovými důvody, a proto je toto usnesení nepřezkoumatelné podle § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. Závěr městského soudu, že ředitelská důtka nezasahuje do veřejných subjektivních práv stěžovatele, neodpovídá návrhovým důvodům, předmětu a petitu žaloby, kterým není samotné udělení důtky ředitele školy, ale postup žalovaných, jež mají dle stěžovatele důtku odstranit. Usnesení o odmítnutí zásahové žaloby zatížené nepřezkoumatelností tedy neobstojí (srov. rozsudek NSS ze dne 16. 11. 2018, č. j. 2 As 354/2018-20, odst. [11]). Nejvyšší správní soud proto napadené usnesení zrušil a věc vrátil městskému soudu k dalšímu řízení.

IV. Závěr a náklady řízení

[21] Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že kasační stížnost je důvodná, a proto usnesení městského soudu zrušil (§ 110 odst. 1 s. ř. s.). V dalším řízení je městský soud vázán právním názorem Nejvyššího správního soudu zde uvedeným (§ 110 odst. 4 s. ř. s.).

[22] O náhradě nákladů řízení rozhodne městský soud v novém rozhodnutí (§ 110 odst. 3, věta první, s. ř. s.).

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 3. října 2024

JUDr. Radan Malík
předseda senátu